Evaluatie experiment ‘beroepsopleiding gecombineerde leerwegen bol-bbl’ (GLBB)

Meting 2021

Evaluatie experiment ‘beroepsopleiding gecombineerde leerwegen bol-bbl’ (GLBB)

Eindmeting 2021

Consortium 2B MBO

Aan de totstandkoming van deze rapportage is een bijdrage geleverd door:
Erik Keppels (KBA Nijmegen),
Joris Cuppen en Myrthe Hendrix (ResearchNed)

KBA Nijmegen – ResearchNed

KBA Nijmegen
Toernooiveld 9
6525 ED Nijmegen
Tel. 024- 382 32 40 / info@kbanijmegen.nl

ResearchNed
Nassausingel 4
6511 EV Nijmegen
Tel. 024-3594488 / info@researchned.nl

Evaluatie experiment 'beroepsopleiding gecombineerde leerwegen bol-bbl' (GLBB)
Eindmeting 2021. Consortium 2B MBO

ISBN 978-94-92743-42-8
NUR 840

Foto omslag: stock.adobe.com / Kyta Willets

© 2022 KBA Nijmegen | ResearchNed

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen. No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Deze publicatie maakt deel uit van het door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek gefinancierde onderzoeksprogramma Evaluatie van twee beleidsinterventies in het MBO: inwerkingtreding wet 'Doelmatige leerwegen' en herziening kwalificatiestructuur.

NRO-projectnummer: 405-15-425

Inhoud

Managementsamenvatting 1

Hoofdstuk 1 Inleiding 3
1.1 Inleiding 3
1.2 Besluitvorming 6

Hoofdstuk 2 Instroomanalyse 9
2.1 Schatting aantal instromende studenten 11
2.2 Instroom in GLBB-opleidingen en verwante opleidingen door de jaren heen 12

Hoofdstuk 3 Effectanalyse verblijfsduur en doorstroom 15

Hoofdstuk 4 Bevindingen eindverslagen van deelnemende opleidingen 21
4.1 Waardering van het GLBB-experiment 21
4.2 Samenwerking met leerwerkbedrijven 23
4.3 Successen en knelpunten 25

Hoofdstuk 5 Conclusies 27

Bijlage 31

Managementsamenvatting

Het consortium 2B MBO (KBA Nijmegen en ResearchNed) voert in opdracht van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) de meerjarige evaluatie van het experiment 'beroepsopleiding gecombineerde leerwegen bol-bbl' (GLBB) uit. De onderzoeksvragen voor de evaluatie zijn als volgt geformuleerd.

1. *Wat zijn de opbrengsten van het experiment in termen van de gestelde doelen?*
2. *Hoe wordt de GLBB ingericht en wat is daarin succesvol en wat niet?*
3. *Wat is de bijdrage van het beleid (ruimte in wet- en regelgeving) aan de opbrengsten?*
4. *Of en hoe kan een GLBB naast de bestaande leerwegen als zelfstandige leerweg in de WEB worden verankerd?*

Omdat een tijdige besluitvorming door de Minister over het experiment GLBB noodzakelijk was, is in de vorige rapportage (meting 2020) reeds antwoord gegeven op bovengenoemde onderzoeksvragen. De bevindingen daarin zijn voornamelijk gebaseerd op interviews met deelnemende scholen, bedrijven en studenten (kwalitatieve evaluatie). In deze laatste meting is een kwantitatieve evaluatie uitgevoerd, plus een analyse van de door deelnemende scholen zelf opgestelde eindverslagen. Voor degenen die geïnteresseerd zijn in de totale bevindingen van de evaluatie is het aan te bevelen zowel de rapportage van meting 2020 als onderhavige rapportage te lezen.

Aanvragen, toekenningen en instroom

Gedurende het experiment zijn in totaal 67 aanvragen gedaan, waarvan er 48 zijn toegekend en 41 ook daadwerkelijk gestart. Ongeveer een kwart is gaandeweg gestopt, met name vanwege een te geringe instroom of de voorkeur voor bedrijven en studenten voor de reguliere bbl. Op basis van een uitvraag bij deelnemende scholen in de vorige meting weten we dat circa 450 studenten jaarlijks instromen in de overgebleven GLBB-opleidingen (schooljaar 2019/20). In ieder geval een deel van de GLBB-instromers zou ook zonder de mogelijkheid van de GLBB het mbo zijn ingestroomd. De instroom bestaat immers voor meer dan de helft uit vmbo-instroom. Bovendien blijkt uit gesprekken met deelnemende opleidingen sprake van een substitutie-effect: de instroom in de GLBB gaat ten koste van de reguliere bol of bbl, dan wel de GLBB heeft de reguliere bol of bbl vervangen. Instromende studenten in de GLBB zijn overall meer vergelijkbaar met de instromers in de reguliere bol dan de reguliere bbl. De GLBB-instromers komen veel vaker vanuit het vmbo en havo dan dat we in de reguliere bbl zien. Hoewel meer vergelijkbaar met de reguliere bol, is de GLBB-instroom wel significant minder vaak afkomstig uit het vmbo dan bij de bol. De instroom in de GLBB betreft ten opzichte van de bol vaker studenten die al eerder in het mbo hebben gezeten. De cijfers onderstrepen de bevindingen uit eerdere metingen, waaruit blijkt dat a) de GLBB passend is voor vakvreemde vmbo-/havo-instroom met een niet-passende vooropleiding en voor jonge vo-instromers die eerst zacht kunnen landen in de veilige omgeving van de school alvorens het bedrijf in te stappen en b) diverse GLBB-opleidingen inzetten of geschikt blijken voor herintreders en zij-instromers.

Studieduur en doorstroom

Gediplomeerden van GLBB-opleidingen doen langer over de opleiding dan gediplomeerden in de reguliere bol- en bbl-tegenhangers, met name geldt dit bij niveau 3 en 4. Gediplomeerden in de reguliere bbl doen veel minder lang over hun opleiding, maar dit heeft waarschijnlijk vooral te maken met vrijstellingen en verkorte trajecten (aangezien de gemiddelde studieduur ruim korter is dan de nominale studieduur).

GLBB-gediplomeerden stromen minder vaak door naar een volgende opleiding binnen het mbo of naar hbo dan reguliere bol-gediplomeerden. Op zich niet verwonderlijk aangezien GLBB-ers eindigen in de bbl en waarschijnlijk vaak kunnen blijven werken bij hetzelfde bedrijf. Dat geldt zeker voor de – ten opzichte van de bol in grotere getale aanwezige – oudere doelgroep herintreders en zij-instromers.

Waardering van het experiment: de belangrijkste successen

Deelnemende scholen waarderen het experiment. Scholen zien die waardering ook terug bij managers, docenten, studenten en bij leerwerkbedrijven. De nauwe samenwerking tussen school en leerwerkbedrijf, de commitment van bedrijven en de positieve impact op de invulling en kwaliteit van het onderwijs springen eruit. Voor diverse groepen studenten blijkt de combinatie bol en bbl goed te passen. De garantiestelling voor praktijkplaatsen was een spannend verschijnsel in het begin, maar bleek meestal geen drempel voor samenwerking en leidde uiteindelijk zelfs tot een duurzamere en intensievere samenwerking. Voor kleinere bedrijven – die niet ieder jaar een of meerdere praktijkplaatsen kunnen garanderen – is de garantiestelling soms wel een drempel. Bij diverse GLBB-opleidingen hebben zij geen samenwerkingsovereenkomst getekend, maar zijn ze later wel aangehaakt bij de opleiding.

In lijn met voorgaande metingen benoemen de scholen in hun eindverslagen vooral de volgende successen/opbrengsten van de GLBB:

- De samenwerking tussen school en leerwerkbedrijven is doorgaans intensiever dan bij reguliere opleidingen, met vaak een positieve impact op de kwaliteit van het onderwijs (want meer kruisbestuiving, kennisuitwisseling en co-creatie).
- De student komt beter beslagen ten ijs in het leerbedrijf en is daar beter inzetbaar.
- De GLBB is aantrekkelijker en/of past beter voor bepaalde typen studenten. Daardoor is het onderwijs toegankelijker, met name voor vakvreemde vmbo-/havo-instroom met een niet-passende vooropleiding en voor jonge vo-instromers die eerst zacht kunnen landen in de veilige omgeving van de school alvorens het bedrijf in te stappen. Voor herintreders en zij-instromers kan de GLBB een uitkomst zijn, maar vaak heeft de reguliere bbl vanwege de behoefte aan inkomen de voorkeur.

Knelpunten

Voor scholen was en is het lastig dat de GLBB geen separate leerweg is en als zodanig niet kan worden aangevinkt in de registratie- en administratiesystemen. De intensievere samenwerking met bedrijven betekent meer overleg en dus een grotere tijdsinvestering. En het aanpassen van een bestaande opleiding naar de GLBB-variant kost tijd en energie en zet daarmee nog meer druk op het onderwijspersoneel en de organisatie. Inhoudelijke knelpunten zijn er nauwelijks. Bij sommige opleidingen zou men flexibeler willen omgaan met het moment van overstap (hoewel andere scholen de duidelijkheid voor alle betrokkenen van een vast overstapmoment waarderen).

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Inleiding

In het schooljaar 2015/16 zijn de eerste mbo-instellingen van start gegaan met het experiment 'beroepsopleiding gecombineerde leerwegen bol-bbl' (GLBB). Dit experiment is een uitwerking van het Techniekpact 2020 en is aangekondigd in de Kamerbrief 'Ruim baan voor vakmanschap' (mei 2014). Met het experiment krijgen studenten in het eerste leerjaar onderwijs in de bol en zijn zij in het laatste leerjaar aan de slag bij een bedrijf. Het is aan de instelling of de (eventueel aanwezige) tussenliggende leerjaren worden gevolgd in de bol dan wel de bbl. Een instelling die met een opleiding mee wil doen aan het experiment dient hiervoor een aanvraag in. In principe komen alle opleidingen op niveau 2, 3 en 4 voor deelname in aanmerking. Een instelling kan niet meer dan tien opleidingen in de gecombineerde leerweg aanbieden. Gelijk met de aanvraag levert de instelling een samenwerkingsovereenkomst met het leerbedrijf of de leerbedrijven aan. De samenwerkingsovereenkomst dient een garantie te bevatten van een praktijkplaats voor alle deelnemers aan de gecombineerde opleiding tegen een marktconforme beloning. Een arbeidsovereenkomst is niet per se nodig.

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft de gecombineerde leerweg opgezet als een experiment en wil door middel van een monitor en evaluatie het experiment op de voet én over de jaren heen volgen. Namens OCW heeft het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) aan het consortium 2B MBO (bestaande uit KBA Nijmegen en Research-Ned) de opdracht gegeven het experiment te monitoren en te evalueren. De evaluatie is gestart in 2016 en eindigt in 2021. De uitvoering van de evaluatie focust op de voortgang van de implementatie van het experiment, in welke mate de beoogde effecten optreden, of, en zo ja, welke onbedoelde en ongewenste effecten optreden en hoe deze effecten ([on]bedoeld en [on]gewenst) verklaard kunnen worden.

In 2016 is de stand van zaken bij aanvang van het experiment GLBB geschetst aan de hand van een 0-meting. In de 0-meting is de studentpopulatie beschreven en zijn het kader en de opzet van het onderzoek gepresenteerd.
In 2017 is de 1-meting gepubliceerd, waarin is gefocust op het schooljaar 2015/16 en meer specifiek op wie aan het experiment GLBB deelnemen en waarom zij deelnemen, en op de implementatie en organisatie van de GLBB. Daarnaast is het eerste cohort studenten in hun overstap naar het tweede leerjaar gevolgd.
In 2018 zijn de uitkomsten van de 2-meting gepresenteerd. De focus van de 2-meting ligt op het schooljaar 2016/17, waarbij enerzijds is ingezoomd op de deelnemende instellingen en studenten van het experiment (er is onder meer een enquête onder studenten gehouden) en anderzijds een kwantitatieve verkenning naar GLBB-achtige trajecten is uitgevoerd. Met GLBB-achtige trajecten worden opleidingen bedoeld waarin meerdere studenten switchen van leerweg, maar waarbij de betreffende opleiding niet deelneemt aan het GLBB-experiment.

In 2019 zijn de bevindingen van de 3-meting gepubliceerd, ditmaal met een overzicht van de actieve opleidingen in schooljaar 2017/18. De focus van de 3-meting ligt op de GLBB-achtige trajecten, waarbij de kwantitatieve verkenning uit de 2-meting is uitgebreid met een nader kwalitatief onderzoek (interviews met opleidingsmanagers van GLBB-achtige trajecten).
In 2020 is de 4-meting voltooid en gepubliceerd. Omdat de besluitvorming door OCW over het experiment tijdig dient te gebeuren, is de rapportage van de 4-meting gevuld met relevante input voor de besluitvorming. Concreet gaat het om een overzicht van alle deelnemende instellingen/opleidingen, een resumé van de bevindingen uit de eerste drie metingen en bevindingen omtrent de vraag of de GLBB wel of niet als een zelfstandige leerweg wettelijk verankerd dient te worden.

Onderzoeksvragen

1. *Wat zijn de opbrengsten van het experiment in termen van de gestelde doelen (d1-d5)?*
   - betere inzetbaarheid van studenten in het leerbedrijf door ze meer kennis en (praktische) vaardigheden mee te geven (d1);
   - bijdragen aan een 'leven lang ontwikkelen' door herintreders op de instelling eerst theoretisch bij te scholen in het bol-deel van de opleiding (d2);
   - het verbeteren van de kwaliteit van het beroepsonderwijs door een andere/betere balans tussen de theoretische en praktische voorbereiding op het beroep (d3a);
   - het verbeteren van de toegankelijkheid van het beroepsonderwijs door een andere/betere balans tussen de theoretische en praktische voorbereiding op het beroep (d3b);
   - het realiseren van een groter aanbod aan praktijkplaatsen (d4);
   - het verbeteren van de doelmatigheid van het onderwijs door een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt (d5).
2. *Hoe wordt de GLBB ingericht en wat is daarin succesvol en wat niet?*
3. *Wat is de bijdrage van het beleid (ruimte in wet- en regelgeving) aan de opbrengsten?*
4. *Of en hoe kan een GLBB naast de bestaande leerwegen als zelfstandige leerweg in de WEB worden verankerd?*

De eerste vier metingen geven gezamenlijk antwoord op de centrale onderzoeksvragen (zie kader). De belangrijkste bevindingen zijn in de rapportage van de 4-meting te lezen. In de 5-meting is een kwantitatieve evaluatie uitgevoerd, waarbij de schoolloopbaan van studenten van GLBB-opleidingen met DUO-data zijn gevolgd. Een kwantitatieve evaluatie kwam in eerdere metingen niet goed van de grond, met als voorname oorzaak dat experiment-deelnemers niet geïdentificeerd kunnen worden in de data. De scholen hielden bij welke deelnemers in de GLBB-opleidingen zaten en welke in de reguliere bol of bbl. Dat werd handmatig bijgehouden en verzonden naar DUO, waar DUO de informatie verwerkte in de BRON-data, en de data uiteindelijk naar de onderzoekers werd gestuurd. In de eerste jaren van het onderzoek is een paar keer gepoogd om een kwantitatieve evaluatie op te zetten, maar er bleken fouten te zitten in de (aantallen) studenten die gelinkt werden aan de GLBB-opleiding. Dat bleek wanneer de verkregen BRON-data tijdens interviews werd besproken met de scholen. Het is nooit precies kunnen worden achterhaald in welke schakel(s) het probleem zich bevond. Nieuwe pogingen bleken tevergeefs. Hoewel het issue niet is opgelost en nog steeds bestaat, is een alternatieve methode gevonden om experiment-deelnemers te identificeren. Inmiddels zijn sinds de start in 2015/16 namelijk voldoende jaren verstreken, waardoor de experiment-deelnemers in de data kunnen worden geïdentificeerd aan de hand van de feitelijke overstap van bol naar bbl. Daarmee kan de kwantitatieve evaluatie uit de oorspronkelijke onderzoeksopdracht (voor een deel) worden uitgevoerd. De kwantitatieve

evaluatie bestaat uit twee analyses. Bij elke analyse zijn onderzoeksvragen genoemd. De vragen komen uit twee bronnen, namelijk uit de offerteaanvraag/offerte en uit artikel 10 (Evaluatie) van de regeling. Sommige vragen uit die bronnen zijn niet overgenomen, omdat die vragen/elementen niet (betrouwbaar) onderzocht kunnen worden met de informatie die voorhanden is.

1. Analyse van de instroom
    - Wat zijn de effecten van het aanbieden van de gecombineerde beroepsopleiding bol-bbl op de inschrijvingen voor beroepsopleidingen in de bol en bbl?
    - Is er een hogere instroom onder initiële mbo deelnemers in de gecombineerde beroepsopleidingen bol-bbl die rechtstreeks vanuit het vmbo komen (red: t.o.v. reguliere bol en bbl)?
    - Is er een hogere instroom onder initiële mbo deelnemers in de gecombineerde beroepsopleidingen bol-bbl die rechtstreeks vanuit het havo komen (red: t.o.v. reguliere bol en bbl)?
    - In hoeverre is er in de bovengenoemde effecten een verschil tussen de experimentele basisberoepsopleidingen (mbo-2), vakopleidingen (mbo-3) en middenkaderopleidingen (mbo-4)?
2. Effectanalyse van ‘studieresultaten’ (red: verblijfsduur & doorstroom)
    - Is er verschil tussen de werkelijke opleidingsduur van gecombineerde leerwegen bol-bbl en een vergelijkbare opleiding in de bol en bbl?
    - Is er verschil in het volgen van eventuele vervolgopleiding(en) tussen de gecombineerde leerwegen bol-bbl en een vergelijkbare opleiding in de bol en bbl?
    - In welke mate is de beroepsopleiding bol-bbl van invloed geweest op de studieresultaten, ofwel op de verblijfsduur in het mbo en doorstroom naar vervolgonderwijs (analyse d.m.v. vergelijking met controlegroepen)?
    - In hoeverre is er in de bovengenoemde effecten een verschil tussen de experimentele basisberoepsopleidingen (mbo-2), vakopleidingen (mbo-3) en middenkaderopleidingen (mbo-4)?

Aansluiting met de arbeidsmarkt
Aanvankelijk was bedacht om ook effectanalyse van de aansluiting met de arbeidsmarkt uit te voeren, aan de hand van de CBS-indicator ‘vinden van een baan van minimaal 12 uur per week’. Helaas blijkt deze indicator niet op individueel niveau beschikbaar te zijn voor de evaluatie. Dat betekent dat analyses op opleidingsniveau moeten worden gemaakt. En dat blijkt dermate problematisch, aangezien GLBB-studenten qua opleiding/leerweg in de data niet te zijn onderscheiden van bbl- en bol-studenten, dat geen betekenisvolle data kan worden getoond en geanalyseerd. Bovendien is gebleken dat vanwege privacy-overwegingen alleen opleidingen met voldoende aantal gediplomeerden per cohort kunnen worden getoond. En daardoor vallen veel kleine GLBB-opleidingen af (zoals bouwopleidingen met enkele instromers per cohort, en ook andere opleidingen met veel doorstromers).

Om zo zuiver mogelijk de kwantitatieve effecten van een beroepsopleiding gecombineerde leerwegen bol-bbl in kaart te brengen, zal de beroepsopleiding gecombineerde leerwegen bol-bbl worden vergeleken met een vergelijkbare opleiding die wordt aangeboden in de bol en bbl bij andere instellingen (gedetailleerde informatie over de redenering achter de samenstelling van controlegroepen staat in het navolgende kader). Bij de evaluatie zal zoveel mogelijk rekening worden gehouden met verschillen tussen deelnemers (zoals leeftijd, man/ vrouw) die een beroepsopleiding bol-bbl volgen.

Aanvullend op de kwantitatieve analyses zijn kernbevindingen uit de eindverslagen van de deelnemende scholen/opleidingen opgenomen.

Controlegroepen
Om kwantitatieve effecten van de GLBB zo zuiver mogelijk te meten was bij de start van het onderzoek voorzien om de GLBB-opleidingen te vergelijken met de reguliere bol- en bbl-variant van deze opleidingen bij deze(lfde) mbo-instellingen. Eerder is echter aangetoond dat bij de meeste GLBB-opleidingen sprake is van substitutie van een leerweg. Substitutie wil zeggen dat de GLBB de reguliere bol en/of de reguliere bbl heeft vervangen. In het geval de GLBB bijvoorbeeld de bol heeft vervangen, dan zou in de originele opzet de GLBB bij een mbo-instelling worden vergeleken met de reguliere bbl bij dezelfde instelling (als deze bestaat). Daarmee wordt feitelijk een (aangepaste) bol-opleiding vergeleken met een bbl-opleiding. Gezien de bekende verschillen (in typen instromers en studieresultaten) tussen bol en bbl levert de originele opzet eerder inzichten op in de effecten die het gevolg zijn van het verschil tussen bol en bbl dan die het gevolg zijn van de invoering van de GLBB. Om dit te ondervangen worden de GLBB-opleidingen daarom vergeleken met de reguliere bol- en bbl-variant van deze opleidingen bij andere mbo-instellingen.

1.2 Besluitvorming

De Minister van OCW heeft in 2021, mede naar aanleiding van het rapport van de vierde evaluatiemeting, het besluit over de toekomst van het experiment genomen. In het voorjaar van 2021 zijn de scholen per brief geïnformeerd, ter ondersteuning voor zij die een opleiding met een gecombineerde leerweg willen aanbieden. In het kort bestaat het besluit uit het volgende.

- De GLBB wordt niet wettelijk verankerd.
- Het wordt echter toegestaan – onder voorwaarden – om studenten te werven voor een opleiding waar tussentijds overschrijven naar de bbl het uitgangspunt is. De voorwaarden zijn:
  - De mbo-instelling moet duidelijk maken wat de beoogde doelgroep van de opleiding is.
  - De mbo-instelling moet duidelijk maken welke toelatingscriteria gehanteerd worden en hoe deze criteria beoordeeld worden.
  - De overstap van leerweg gebeurt op initiatief van de student.
  - De student heeft de gelegenheid om de opleiding voort te zetten in de reguliere bol of bbl (dus zonder overstap). Dit betekent dat de school verplicht is zowel de volledige bol en bbl van de betreffende opleiding aan te bieden.
  - De mbo-instelling dient de student informatie te verstrekken over de consequenties van de overstap naar de bbl (het vervallen van de aanspraak op studiefinanciering en OV-reisproduct in de bbl en de overgang van lesgeld in de bol naar cursusgeld in de bbl).
  - Tijdens het bol-deel van de opleiding moet worden voldaan aan de urennorm van de reguliere bol en tijdens het bbl-deel aan de urennorm van de reguliere bbl. Net als bij elke opleiding is er - bij bewezen kwaliteit - de mogelijkheid om af te wijken van de urennorm. Het afwijken van de urennorm gaat via de gebruikelijke procedure en met de daarbij horende voorwaarden (zie p. 40/41 van de publicatie Ruimte in regels).
- Nu het experiment is afgelopen, hoeft bij het aanbieden van een GLBB-achtige constructie niet meer te worden voldaan aan de eisen die bij het experiment zijn gesteld. Eisen die niet meer gelden zijn:
  - Maximum aantal van tien opleidingen per mbo-instelling.
  - Marktconforme beloning tijdens de bpv (er gelden in het vervolg dezelfde salarisvoorwaarden als voor reguliere bbl-studenten).

- Garantie van leerwerkbaan en afsluiten van een samenwerkingsovereenkomst met leerbedrijven (in het vervolg geldt de reguliere - in de WEB vastgelegde - eindverantwoordelijkheid van mbo-instellingen tot het vinden van een praktijkplaats).

Hoofdstuk 2

Instroomanalyse

In totaal zijn 48 aanvragen van mbo-instellingen - om een GLBB-opleiding te mogen starten - toegekend. Daarvan zijn er 41 gestart. De gestarte opleidingen zijn in tabel 2.1 weergegeven. De asterisken vóór de BRIN-nummers in de tabel staan voor het eerste cohort waarmee de betreffende opleiding kon starten. Eén asterisk staat voor cohort 2015/16, twee asterisken voor 2016/17, drie asterisken voor 2017/18 en vier asterisken voor 2018/19. Diverse opleidingen, zoals de koksopleidingen bij ROC Midden Nederland, Mbo-Verpleegkundige van Vista College, Verzorgende-IG van Albeda College en Gilde Opleidingen, Middenkaderfunctionaris bouw/infra van ROC Ter Aa en ROC Rivor en de metselaarsopleidingen van ROC Rivor, zijn gaandeweg het experiment gestopt. Een belangrijke reden is het gebrek aan instroom en de voorkeur bij een deel van de bedrijven en studenten voor de reguliere bbl. Voor één niveau-4-opleiding is de reden dat studenten in de laatste twee bbl-leerjaren onvoldoende toe kunnen werken naar een eventuele doorstroom richting het hbo. Studenten die zijn gestart, kunnen de opleiding wel altijd afmaken bij de betreffende instelling volgens de combinatie bol-bbl.

Tabel 2.1: Toegekende en gestarte GLBB-opleidingen (bron: DUO)

Brin	Instelling	Naam opleiding	Crebo	Crebo actueel	Niveau	Duur opleiding	Opzet opleiding
*25LH	ROC Midden NL	Kok	25180	25180	2	2 jaar	bol/bbl
*25LH	ROC Midden NL	Zelfstandig werkend kok	25182	25182	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
*25PV	Scalda	Timmerman	22010/94920	25128	2	2 jaar	bol/bbl
*25PV	Scalda	Metselaar incl. casco lijmwerk	93901	25103	2	2 jaar	bol/bbl
*25PV	Scalda	Metselaar incl. lichte scheidingswanden	93902		2	2 jaar	bol/bbl
*25PL	Vista	Verzorgende IG	95530	25491	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
*25PL	Vista	MBO-Verpleegkundige	95520		4	4 jaar	bol/bol/bbl/bbl
*04EU	Kop van NH	Technicus Middenkader engineering	94421	25297	4	4 jaar	bol/bol/bbl/bbl
*25PZ	ROC v A'dam	Manager ondernemer café bar	90301	25185	4	3 jaar	bol/bol/bbl
*25PZ	ROC v A'dam	Monteur Mechatronica	91080	25342	2	2 jaar	bol/bbl
*30RM	ROC TOP	MBO-Verpleegkundige	95520	25480	4	4 jaar	bol/bbl/bbl/bbl
*04CY	ROC Rivor	Timmerman	94920	25128	2	2 jaar	bol/bbl
*04CY	ROC Rivor	Allround timmerman nieuwbouw	94932	25118	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
*04CY	ROC Rivor	Allround timmerman bouw- en werkplaats	94931		3	3 jaar	bol/bbl/bbl
*04CY	ROC Rivor	Allround timmerman restauratie	94933		3	3 jaar	bol/bbl/bbl
*04CY	ROC Rivor	Metselaar incl. casco en lijm	93901	25103	2	2 jaar	bol/bbl
*04CY	ROC Rivor	Allround metselaar herstel en restauratie	94822	25102	3	3 jaar	bol/bbl/bbl

Brin	Instelling	Naam opleiding	Crebo	Crebo actueel	Niveau	Duur opleiding	Opzet opleiding
*04CY	ROC Rivor	Allround metselaar incl. nieuwe metseltechnieken	94821		3	3 jaar	bol/bbl/bbl
*04CY	ROC Rivor	Allround metselaar aan- en verbouw	94823		3	3 jaar	bol/bbl/bbl
*04CY	ROC Rivor	Middenkaderfunctionaris Bouw	94823		4	4 jaar	bol/bol/bbl/bbl
*20MQ	ROC Da Vinci	Middenkaderfunctionaris Bouw / Infra	94051/94052	25104/25105	4	4 jaar	bol/bol/bbl/bbl
**25LH	ROC Midden NL	Gastheer/-vrouw	25168	25168	2	2 jaar	bol/bbl
**04EU	Kop van NH	Pedagogisch Medewerker Kinderopvang & Gespecialiseerd pedagogische medewerker	23183/25484 /25486	23183/25484 /25486	3/4	3 jaar	bol/bol/bbl
**27YU	ROC van Twente	Monteur Mechatronica	25342	25342	2	2 jaar	bol/bbl
**25LJ	ROC Ter AA	Middenkaderfunctionaris bouw	25104	25104	4	4 jaar	bol/bol/bbl/bbl
**25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur elektro-technische industriële installaties en systemen	25331	25331	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
**25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur elektrotechnische installaties woning en utiliteit	25332	25332	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
**25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur woning	25347	25347	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
**25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur utiliteit	25348	25348	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
**25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur dakbedekking	25349	25349	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
**00GT	Albeda College	MBO-Verpleegkundige	23182	23182	4	4 jaar	bol/bol/bbl/bbl
**00GT	Albeda College	Verzorgende IG	23187	23187	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
**30RR	MBO Amersfoort	Zelfstandig Werkend Kok	25182	25182	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
**30RR	MBO Amersfoort	Zelfstandig Werkend Gastheer / Gastvrouw	25171	25171	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
***25PW	Drenthe College	Verspaner	25302	25302	2	2 jaar	bol/bbl
***25PW	Drenthe College	Allround verspaner	25298	25298	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
***25LT	Gilde Opleidingen	Verzorgende IG	25491	25491	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
***27YU	ROC van Twente	Zelfstandig werkend gastheer/gastvrouw	25171	25171	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
***27YU	ROC van Twente	Zelfstandig werkend kok	25182	25182	3	3 jaar	bol/bbl/bbl
****25GV	Aeres MBO Barne-veld	Medewerker groen en cultuurtechniek	25451	25451	2	2 jaar	bol/bbl
****05EA	Stichting STC-Group	Machinist railvervoer	25554	25554	3	2 jaar	bol/bbl

** Nieuw sinds schooljaar 2015/16;** Nieuw sinds schooljaar 2016/17; *** Nieuw sinds schooljaar 2017/18; **** Nieuw sinds schooljaar 2018/19.*

2.1 Schatting aantal instromende studenten

Tijdens de interviewronde is gevraagd hoeveel de jaarlijkse instroom van studenten ongeveer bedraagt. De schattingen voor de 30 kwalificaties zijn opgenomen in tabel 2.2. Bij sommige opleidingen is sprake van een sterke stijging of daling gedurende het experiment. Voor deze opleidingen is het aantal studenten in het laatstsbekende jaar weergegeven. Opleidingen zijn niet in tabel 2.2 gepresenteerd als ze inmiddels zijn gestopt met het aanbieden van het GLBB-experiment of als ze in het laatste schooljaar geen instroom hebben gerealiseerd.
Tabel 2.2 toont dat er momenteel – schooljaar 2019/20 – circa 450 studenten in de GLBB-opleidingen instromen. Dat is minder dan een half procent van de circa 130.000 à 135.000 studenten die jaarlijks nieuw het mbo instromen (bron: open onderwijsdata van DUO).

Tabel 2.2:- Schatting aantal jaarlijks instromende studenten per GLBB-opleiding (bron: scholen)

Brin	Instelling	Naam opleiding	Niveau	Schatting gem. jaarlijkse instroom
25PV	Scalda	Timmerman	2	10
25PV	Scalda	Metselaar (2 kwalificaties)	2	5
25PL	Vista	Verzorgende IG	3	15
04EU	Kop van NH	Technicus engineering	4	15
25PZ	ROC v A'dam	Meewerkend horeca ondernemer	4	50
25PZ	ROC v A'dam	Monteur mechatronica	2	20
30RM	ROC TOP	Mbo-Verpleegkundige	4	25
04CY	ROC Rivor	Allround timmerman (3 kwalificaties)	3	5
20MQ	ROC Da Vinci	Middenkaderfunctionaris Bouw / Infra	4	35
25LH	ROC Midden NL	Gastheer/-vrouw	2	20
04EU	Kop van NH	Pedagogisch Medewerker Kinderopvang & Gespecialiseerd pedagogisch medewerker	3/4	15
27YU	ROC van Twente	Monteur mechatronica	2	25
25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur elektrotechnische industriële installaties en systemen	3	20
25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur elektrotechnische installaties woning en utiliteit	3	
25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur woning	3	20
25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur utiliteit	3	
25LZ	ROC Tilburg	Eerste monteur dakbedekking	3	
00GT	Albeda College	MBO-Verpleegkundige	4	50
30RR	MBO Amersfoort	Zelfstandig werkend kok	3	20
30RR	MBO Amersfoort	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	3	10
25PW	Drenthe College	Verspaner	2	10
25PW	Drenthe College	Allround verspaner	3	
27YU	ROC van Twente	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	3	20
27YU	ROC van Twente	Zelfstandig werkend kok	3	20
25GV	Aeres MBO Barneveld	Medewerker groen en cultuurtechniek	2	20
05EA	Stichting STC-Group	Machinist railvervoer	2	20
				ca. 450

2.2 Instroom in GLBB-opleidingen en verwante opleidingen door de jaren heen

In onderstaande tabel is het aantal instromende studenten in GLBB-opleidingen getoond. De individuele registraties van studenten is onvolledig. Om deze studenten te identificeren zijn we daarom uitgegaan van de opleidingen uit tabel 2.2. De studenten die in deze opleidingen instromen in de bol-variant én één of twee jaar later in de bbl-variant studeren (in dezelfde opleiding) kenmerken we als GLBB-studenten. De studenten in de controlegroepen zijn studenten die eenzelfde opleiding volgen in de reguliere bol of bbl, bij welke mbo-instelling dan ook (zie ook bijlage; tabel A). Deze afbakening heeft als gevolg dat het aantal instromende studenten in de GLBB mogelijk onderschat wordt; studenten die na één jaar zijn uitgevallen kunnen niet aan dit criterium voldoen en worden dus niet als GLBB-student gezien. De eerstejaarsuitval is voor de controlegroep jaarlijks gemiddeld 11%; als deze uitval vergelijkbaar is voor de GLBB-opleidingen ligt het aantal instromers in werkelijkheid dus 11% hoger. In 2019/20 bestaat de GLBB-instroom uit ongeveer 300 studenten. We hebben daarmee ongeveer twee derde van de GLBB-instromers gevangen (van de 450 studenten die naar schatting instromen, zie tabel 2.2).

Te zien is dat het aantal instromers in niveau 2 constant rond de 60 lag maar dit is in 2019/2020 gedaald naar 34. Voor niveau 3 fluctueert het aantal meer en lag in 2016/2017 en 2017/2018 aanzienlijk hoger ten opzichte van het jaar ervoor en de jaren erna. Op niveau 4 zijn de meeste GLBB-instromers te vinden; het aantal is hier geleidelijk gestegen naar 184 instromers in 2019/2020. Zoals aangegeven zijn de aantallen in 2020/2021 onvolledig omdat de instromers die in het **tweede** jaar na instroom van leerweg wisselen nog niet kunnen worden waargenomen.
Het totale aantal studenten in de GLBB is te gering om van substantiële substitutie-effecten te kunnen spreken. Uit de interviews is bekend dat er op opleidingsniveau wel vaak sprake is van onderlinge substitutie: de instroom in de GLBB gaat ten koste van de reguliere bol of bbl, dan wel de GLBB heeft de reguliere bol of bbl vervangen.

Tabel 2.3 - Instromende studenten GLBB-opleidingen (bron: DUO)

	Experiment	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21*
Niveau 2	GLBB	65	60	58	60	34	35*
	bol-controle	2.964	2.270	2.180	1.871	1.804	1.837
	bbl-controle	2.687	2.301	2.065	2.356	2.175	2.094
Niveau 3	GLBB	57	135	107	81	80	62*
	bol-controle	5.484	5.505	5.121	4.270	3.921	3.924
	bbl-controle	7.009	7.101	7.970	9.000	8.536	7.639
Niveau 4	GLBB	122	130	148	150	184	27*
	bol-controle	10.692	10.982	10.923	11.192	11.398	11.635
	bbl-controle	2.899	3.446	4.444	5.362	5.755	5.114
Totaal	GLBB	244	325	313	291	298	124*
	bol-controle	19.140	18.757	18.224	17.333	17.123	17.396
	bbl-controle	12.595	12.848	14.479	16.718	16.466	14.847

* De cijfers over 2020/21 zijn onvolledig omdat we voor deze groep nog niet weten of zij 2 jaar na instroom van leerweg switchen

In tabel 2.4 zijn de trends per categorie student getoond; 2015/2016 is hier als referentiepunt genomen. Te zien is dat op niveau 2 de daling relatief groter is ten opzichte van het aantal instromers in de bol- en bbl-controlegroep. Voor niveau 3 geldt juist een relatieve stijging ten opzichte van de controlegroepen. Ook voor niveau 4 geldt dat de stijging relatief groter is ten opzichte van de bol-controlegroep. Ten opzichte van de bbl-controlegroep is de stijging relatief kleiner.

Tabel 2.4: Instromende studenten GLBB-opleidingen (bron: DUO; indexcijfers, 2015/16 = 100)

	Experiment	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Niveau 2	GLBB	100	92	89	92	52
	bol-controle	100	77	74	63	61
	bbl-controle	100	86	77	88	81
Niveau 3	GLBB	100	237	188	142	140
	bol-controle	100	100	93	78	71
	bbl-controle	100	101	114	128	122
Niveau 4	GLBB	100	107	121	123	151
	bol-controle	100	103	102	105	107
	bbl-controle	100	119	153	185	199
Totaal	GLBB	100	133	128	119	122
	bol-controle	100	98	95	91	89
	bbl-controle	100	102	115	133	131

* De cijfers over 20/21 zijn niet getoond omdat we voor deze groep nog niet weten of zij 2 jaar na instroom van leerweg switchen

In tabel 2.5 zijn de studenten ingedeeld naar de vooropleiding voorafgaand aan het instromen in de opleiding. Te zien is dat voor de GLBB-studenten ten opzichte van de bol-controlegroep wat minder vaak afkomstig zijn uit het vmbo; studenten komen relatief vaker vanuit de havo of stromen door vanuit het mbo (als stapelaar): deze verschillen zijn statistisch significant. Ten opzichte van de bbl-controle groep is het aantal instromers vanuit het vmbo en vanuit de havo significant groter.

Als we kijken naar de verschillende mbo-niveaus (zie de bijlage, tabel B, C en D) zien we dat op niveau 2 GLBB-instromers ten opzichte van de bol-controle groep minder vaak doorstromen vanuit vmbo; ten opzichte van de bbl-controle groep juist wat vaker. Wat betreft havo-doorstromers gebeurt dit vaker ten opzichte van de bol-controle groep; voor de bbl is dit vergelijkbaar. Voor niveau 3 is er meer instroom vanuit het vmbo ten opzichte van de bol- en bbl-controlegroep; voor doorstroom vanuit de havo zijn er geen significante afwijkingen. Voor niveau 4 geldt dat de instroom vanuit vmbo lager is ten opzichte de bol-varianten, en hoger is ten opzichte van de bbl-varianten. De instroom vanuit de havo is in de GLBB hoger ten opzichte van zowel de bol- als bbl-controlegroep.

Tabel 2.5: Instromende studenten GLBB-opleidingen naar vooropleiding (bron: DUO)

Vooropleiding van instromers (aantal studenten)	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
GLBB-opleidingen totaal						
- geen diploma, < vmbo	6%	4%	4%	4%	5%	2%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	55%	56%	58%	61%	61%	60%
- havo(/vwo)	8%	6%	4%	8%	6%	8%
- mbo	30%	31%	27%	25%	23%	27%
- niet-onderwijs	1%	3%	7%	2%	5%	2%
Bol van zelfde crebo's (totaal in Nederland)						
- geen diploma, < vmbo	5%	5%	5%	5%	6%	5%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	66%	65%	67%	69%	70%	70%
- havo(/vwo)	4%	4%	3%	4%	3%	3%
- mbo	24%	25%	23%	20%	19%	20%
- niet-onderwijs	1%	1%	2%	2%	2%	2%
Bbl van zelfde crebo's (totaal in Nederland)						
- geen diploma, < vmbo	1%	1%	1%	2%	2%	1%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	14%	14%	15%	16%	15%	17%
- havo(/vwo)	4%	4%	4%	4%	5%	5%
- mbo	55%	56%	57%	56%	56%	57%
- niet-onderwijs	25%	25%	22%	22%	22%	19%

Hoofdstuk 3

Effectanalyse verblijfsduur en doorstroom

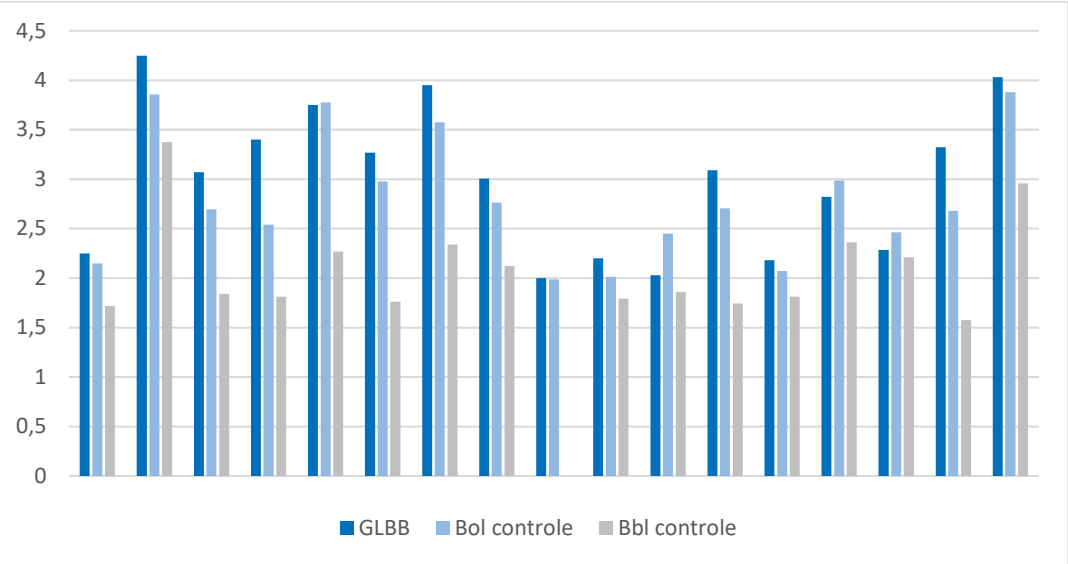
Studieduur / verblijfsduur

In Tabel 3.1 is te zien dat niveau 3 en 4 GLBB-gediplomeerden langer hebben gestudeerd dan de bol- en bbl-tegenhangers. Het verschil tussen de studieduur van GLBB-gediplomeerden en bbl-gediplomeerden is het grootst. Ook voor niveau 2 geldt dat bbl-gediplomeerden korter hebben gestuurd dan GLBB- gediplomeerden (en bol-gediplomeerden). Het verschil voor niveau 2 gediplomeerden tussen GLBB en bol is niet significant. Als we dit per opleiding bekijken zien we in Figuur 3.1 ook dat het voor het merendeel van de opleidingen geldt dat de GLBB-studenten relatief langer hebben gestudeerd dan hun bol- en bbl- tegenhangers. De gemiddelde studieduur van bbl-ers is veel korter dan de nominale studieduur. Waarschijnlijk interfereren vrijstellingen en verkorte trajecten met het maken van een goede vergelijking.

Tabel 3.1: Gemiddelde opleidingsduur van gediplomeerden: GLBB- en controlegroep-studenten

Gem. opleidingsduur van gediplomeerden	Gem. aantal jaren	Aantal gediplomeerden (N)
GLBB-opleidingen (totaal niveau 2)	2,13	255
Bol van zelfde crebo's (totaal niveau 2)	2,20	7.956
Bbl van zelfde crebo's (totaal niveau 2)	1,94	7.952
GLBB-opleidingen (totaal niveau 3)	3,08	304
Bol van zelfde crebo's (totaal niveau 3)	2,77	14.450
Bbl van zelfde crebo's (totaal niveau 3)	2,00	26.334
GLBB-opleidingen (totaal niveau 4)	3,66	394
Bol van zelfde crebo's (totaal niveau 4)	3,50	27.987
Bbl van zelfde crebo's (totaal niveau 4)	2,22	15.325

Figuur 3.1: Gemiddelde opleidingsduur per opleiding voor GLBB- en controlegroep-opleidingen

Bron: DUO BRON MBO (bewerkingen ResearchNed/KBA Nijmegen)

Multilevel analyse op studieduur: om te onderzoeken of deze verschillen ook nog gelden als er gecontroleerd wordt voor eventuele verschillen in de studentenpopulatie maken we gebruik van multilevel regressiemodellen om zo de afzonderlijke verschillen tussen de GLBB en controlegroepen inzichtelijk te maken. In deze analyses zijn studenten genest in opleidingen[1]. De resultaten zijn te zien in Tabel 3.2. Alle getoonde indicatoren zijn statistisch significant. Te zien is dat voor de bol- en bbl-varianten beide geldt dat gediplomeerden een kortere studieduur hebben ten opzichte van GLBB-gediplomeerden, ook onder controle van student- en opleidingskenmerken. Met behulp van interacties tussen de controlegroep zien we dat het verschil tussen GLBB en de controlegroepen kleiner is voor niveau-2 studenten ten opzichte van niveau-3 studenten (dit is ook conform de verschillen die we zagen in Tabel 3.1). De verschillen tussen niveau-3 en niveau-4 studenten ten aanzien van de verschillende studieduren wijken niet significant af. Samengevat hebben GLBB-gediplomeerden langer gedaan over studenten en is dit verschil kleiner voor niveau 2-studenten.

1 De intraclasse-correlatie bedraagt 0,32 wat inhoudt dat ruim 32 procent van de verschillen verklaard worden door verschillen tussen de opleidingen.

Tabel 3.2: Multilevel regressie op gemiddelde opleidingsduur voor gediplomeerden voor GLBB- en controlegroep-studenten

	B
GLBB-opleiding	Ref.
Leerweg: Bol	-0,27
Leerweg: Bbl	-0,46
Geslacht: Man	0,13
Migratieachtergrond: Geen	Ref.
Migratieachtergrond: Westers	0,09
Migratieachtergrond: Niet-westers	0,14
Leeftijd: < 18 jaar	-0,10
Leeftijd: 19-22	Ref.
Leeftijd: 23 tot 27 jaar	-0,34
Leeftijd: 27 + jaar	-0,40
Beperking: Ja (nee=ref.)	0,07
Woonachtig in apcg (Niet=ref.)	0,08
Vooropleiding: Vmbo	Ref.
Vooropleiding: Havo	-0,43
Vooropleiding: Mbo	-0,92
Vooropleiding: Overig	-0,60
Niveau 2	-0,40
Niveau 3	Ref.
Niveau 4	0,67
Cohortjaar 2015	0,16
Cohortjaar 2016	0,08
Cohortjaar 2017	Ref.
Cohortjaar 2018	-0,16
Cohortjaar 2019	-0,47

Bron: DUO BRON MBO (bewerkingen ResearchNed; N= 100.957)

DoorstroomIn onderstaande tabel is de doorstroom naar vervolgonderwijs weergegeven; hierbij is gekeken naar vervolgonderwijs naar een mbo-opleiding en naar hoger onderwijs (voor niveau 4). Te zien is dat de doorstroom binnen het mbo lager is ten opzichte van bol- en bbl-gediplomeerden voor niveau 2-gediplomeerden. Voor niveau 3-gediplomeerden geldt dat de doorstroom hoger is ten opzichte van bbl-gediplomeerden; het verschil met bol-gediplomeerden is, hoewel het iets lager lijkt, hier niet significant afwijkend. Voor niveau 4-gediplomeerden geldt dat GLBB-gediplomeerden significant minder doorstromen binnen het mbo; het verschil met bbl-gediplomeerden wijkt niet significant af. Voor de doorstroom naar het hbo geldt dat GLBB-gediplomeerden minder vaak dan bol-gediplomeerden doorstromen, maar vaker dan bbl-gediplomeerden (voor beide verschillen geldt dat deze statistisch significant zijn).

Het doorstromen na diplomering is ook bekeken per opleiding, te zien in figuur 3.2. Het percentage doorstroom naar hbo en mbo is hierbij samengenomen. Hierin is te zien dat in de meeste

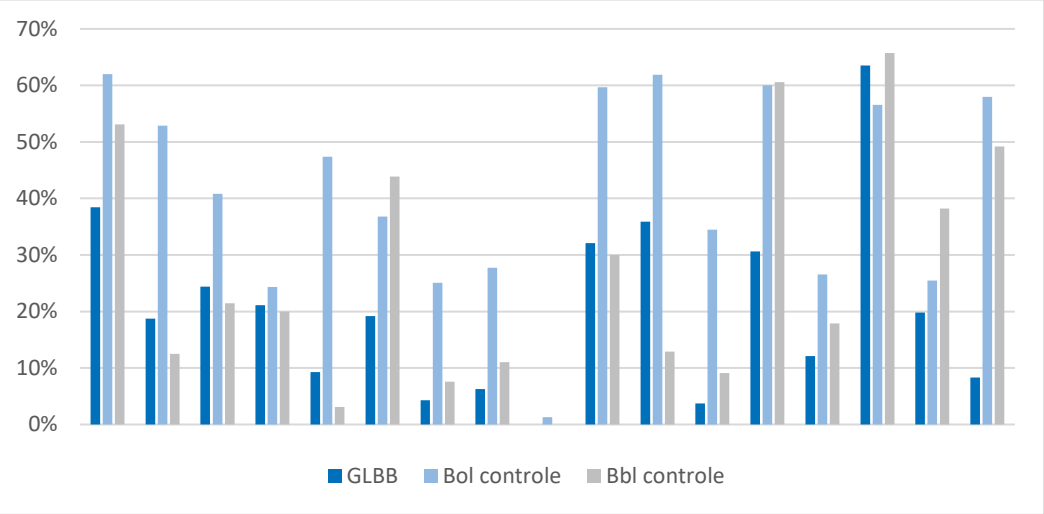
gevallen de doorstroom voor GLBB-opleidingen lager is dan de doorstroom van bol-gediplomeerden. De verschillen met bbl-varianten variëren meer.

Tabel 3.3: Doorstroom binnen mbo en naar hbo

Doorstroom van gediplomeerden (binnen een jaar na diplomering)	**Gem. % doorstroom binnen mbo**	**Gem. % doorstroom naar hbo**
GLBB-opleidingen (totaal niveau 2)	34%	
Bol van zelfde crebo's (totaal niveau 2)	60%	
Bbl van zelfde crebo's (totaal niveau 2)	46%	
GLBB-opleidingen (totaal niveau 3)	23%	
Bol van zelfde crebo's (totaal niveau 3)	27%	
Bbl van zelfde crebo's (totaal niveau 3)	10%	
GLBB-opleidingen (totaal niveau 4)	2%	15%
Bol van zelfde crebo's (totaal niveau 4)	5%	32%
Bbl van zelfde crebo's (totaal niveau 4)	0%	4%

Bron: DUO BRON MBO (N= 100.957)

Figuur 3.2: Doorstroompercentage per opleiding

Bron: DUO BRON MBO (N= 100.957)

De kans op doorstroom naar een vervolgopleiding is voor beide typen doorstroom geanalyseerd met behulp van multilevel logistische regressiemodellen. Voor de doorstroom naar het hoger onderwijs is alleen gekeken naar niveau 4-gediplomeerden. In de modellen zijn de odds ratio's opgenomen; waarden kunnen tussen 0 en oneindig groot liggen waarbij een waarde tussen 0 en 1 een negatief verband weergeeft, en een waarde boven 1 een positief verband weergeeft; een waarde van 1 geeft dus géén verband weer.

De resultaten zijn in onderstaande tabel te zien. Te zien is dat ook onder controle van overige verschillen tussen (studenten van) de opleidingen, studenten binnen de controlegroepen vaker doorstromen dan GLBB-studenten. Uit een interactiemodel, waarbij gekeken is voor de verschillende niveaus blijkt dat voor niveau 2-studenten geldt dat het verschil tussen de GLBB- en de bol- en bbl-variant nog groter is voor hen, wat ook te zien was in de bovenstaande tabel.

Tabel 3.4: Multilevel logistische regressie op kans op doorstroom naar mbo voor gediplomeerden voor GLBB- en controlegroep-studenten

Indicator	Exp(b)	Sign.
GLBB-opleiding	Ref.	
Leerweg: Bol	1,88	**
Leerweg: Bbl	1,08	**
Geslacht: Man	1,15	**
Migratieachtergrond: Geen	Ref.	
Migratieachtergrond: Westers	0,97	
Migratieachtergrond: Niet-westers	1,40	**
Leeftijd: < 18 jaar	1,42	**
Leeftijd: 19-22	Ref.	
Leeftijd: 23 tot 27 jaar	,65	**
Leeftijd: 27 + jaar	,32	**
Beperking: Ja (nee=ref.)	,96	
Woonachtig in apcg (Niet=ref.)	1,00	
Vooropleiding: Vmbo	Ref.	
Vooropleiding: Havo	,99	
Vooropleiding: Mbo	,75	**
Vooropleiding: Overig	,69	**
Niveau 2	2,74	**
Niveau 3	Ref.	
Niveau 4	,09	**
Cohortjaar 2015	1,12	**
Cohortjaar 2016	1,00	
Cohortjaar 2017	Ref.	
Cohortjaar 2018	1,00	
Cohortjaar 2019	0,97	

Bron: DUO BRON MBO (bewerkingen ResearchNed; N= 100.957)

In de onderstaande tabel is een zelfde regressiemodel uitgevoerd waarbij het uitgangspunt is: de doorstroom naar hbo. Hierbij is een selectie gemaakt op niveau 4-studenten (niveau 2 en 3 studenten zijn niet direct toelaatbaar in het hbo). Dat GLBB-gediplomeerden minder vaak doorstromen naar het hbo wordt hierin bevestigd, ook als we rekening houden met eventuele andere verschillen die bestaan tussen deze groepen studenten. Ten opzichte van de BBL zijn de gevonden verschil niet-significant.

Tabel 3.5: Multilevel logistische regressie op kans op doorstroom naar hbo voor niveau 4-gediplomeerden voor GLBB- en controlegroep-studenten

Indicator	Exp(b)	Sign.
GLBB-opleiding	Ref.	
Leerweg: Bol	2,30	**
Leerweg: Bbl	0,97	
Geslacht: Man	0,78	**
Migratieachtergrond: Geen	Ref.	
Migratieachtergrond: Westers	1,19	
Migratieachtergrond: Niet-westers	1,62	**
Leeftijd: < 18 jaar	1,02	
Leeftijd: 19-22	Ref.	
Leeftijd: 23 tot 27 jaar	,58	**
Leeftijd: 27 + jaar	,31	**
Beperking: Ja (nee=ref.)	,72	**
Woonachtig in apcg (Niet=ref.)	,86	**
Vooropleiding: Vmbo	Ref.	
Vooropleiding: Havo	,77	**
Vooropleiding: Mbo	,64	**
Vooropleiding: Overig	,80	**
Cohortjaar 2015	,96	**
Cohortjaar 2016	,98	
Cohortjaar 2017	Ref.	**
Cohortjaar 2018	,84	**
Cohortjaar 2019	,57	**

Bron: DUO BRON MBO (bewerkingen ResearchNed; N= 43.706)

Hoofdstuk 4

Bevindingen eindverslagen van deelnemende opleidingen

Er zijn 19 eindverslagen van deelnemende opleidingen ontvangen en geanalyseerd. Het eindverslag is gebaseerd op een standaardformat, waarin diverse gesloten en open vragen zijn gesteld. In de volgende paragrafen zijn de antwoorden op gesloten vragen geturfd en in tabellen weergegeven (de nummers bij de items verwijzen naar de nummers in het format eindverslag). De antwoorden op open vragen zijn samengevat. Let op: alle antwoorden zijn ingevuld door de scholen. De waardering over het experiment door deelnemers is dus het perspectief van de school op hoe de deelnemers het experiment waarderen. Idem voor bedrijven.

4.1 Waardering van het GLBB-experiment

De deelnemende scholen en opleidingen hebben zicht op de tevredenheid van deelnemers, docenten, management en leerbedrijven. Soms met een van genoemde groepen, soms met meerdere. De tevredenheid wordt soms gemeten in een specifiek tevredenheidsonderzoek bpv of een enquête onder studenten. Meestal worden gesprekken gehouden. Vooral met bedrijven is regelmatig overleg. Zowel op bestuursniveau in samenwerkingsverbanden, bedrijvenplatforms, bedrijfsadviescommissies alsook op uitvoerend niveau tussen docenten/teamleiders/bpv-begeleiders van de school en praktijkopleiders van het bedrijf. In een geval is onderzoek verricht door een master student Onderwijswetenschappen (interviews en enquêtes onder docenten, studenten en bedrijven).

Volgens de deelnemende scholen zijn studenten zeer tevreden over de verhouding tussen theorie en praktijk en het unieke karakter van de GLBB, zie tabel 5.1. Uit de toelichtingen blijkt dat het vooral een fijne leerweg is voor jonge kwetsbare vmbo-leerlingen om eerst in de veilige omgeving van school het bol-deel te volgen voordat ze naar een bedrijf gaan en het bbl-deel doen. Ook is de ervaring dat het prettig is voor studenten als zij eerst theoretische kennis opdoen alvorens in het diepe te worden gegooid bij het bedrijf.
Studenten waarderen de leerbedrijven voldoende tot goed. Voldoende betekent in een aantal gevallen dat het leerbedrijf net als anders en als in andere leerwegen opereert. In een geval is de samenwerking met het partnerbedrijf gestopt omdat afspraken niet werden nagekomen. Uitstekend werd gescoord omdat het partnerbedrijf dezelfde onderwijsvisie van de school deelt en dat ze veel aan binding met de student werken.

Tabel 5.1: Waardering experiment door deelnemende studenten

	Slecht	Onvol-doende	Vol-doende	Goed	Zeer goed	Uit-stekend	**Aantal scholen**
4a. Mate van tevredenheid over de opleiding verhouding theorie/praktijk			1	15		2	**18**
4b. Mate van tevredenheid over het leerbedrijf		1	6	8	1	2	**18**

Docenten waarderen de vormgeving van de experimentele opleiding gemiddeld genomen goed, onder meer omdat een evenwichtig en goed doordacht programma is gemaakt. Soms is het oordeel uitstekend gegeven, omdat docenten de meerwaarde zien voor studenten om eerst rustig in de veilige omgeving van de school te acclimatiseren voordat ze het bedrijf in gaan. Ook waren docenten van 1 GLBB-opleiding heel blij met de aanpassingen die samen met het partnerbedrijf zijn gedaan aan het opleidingscurriculum. Een onvoldoende beoordeling komt tot stand als bedrijf en school niet op 1 lijn zaten qua insteek van de opleiding (smalle vs. brede opleiding), of omdat door het lage aantal studenten geen aparte groep kon worden geformeerd.
De facilitering van de school bij de uitvoering van de GLBB-opleidingen wordt voldoende tot goed beoordeeld. Over het algemeen is die facilitering niet anders dan bij andere opleidingen en leerwegen.

Tabel 5.2: Waardering experiment door docenten

	Slecht	Onvol-doende	Vol-doende	Goed	Zeer goed	Uit-stekend	**Aantal scholen**
5a. Mate van tevredenheid over vormgeving van de experimentele opleiding		2	1	12		3	**18**
5b. Mate van tevredenheid over facilitering bij uitvoering van de experimentele opleiding		1	8	7	1	1	**18**

Leerbedrijven zijn meestal zeer tevreden over de inzetbaarheid van de studenten, vooral ten opzichte van de reguliere bbl. Het is duidelijk uit zowel tabel 5.3 als gevoerde gesprekken ten behoeve van eerdere metingen dat leerwerkbedrijven een grote invloed hebben op de vorm en inhoud van het onderwijsprogramma. Die invloed is groter dan bij reguliere opleidingen. Bedrijven zijn nauw betrokken, vaak ook bij de uitvoering van het onderwijs en soms bij de intake van studenten. Soms zitten school en leerwerkbedrijf niet op 1 lijn, dat de weergegeven onvoldoendes verklaart.

Tabel 5.3: Waardering experiment door leerwerkbedrijven

	Slecht	Onvol-doende	Vol-doende	Goed	Zeer goed	Uit-stekend	**Aantal scholen**
6a. Mate van tevredenheid over inzetbaarheid van de leerlingen		1	4	12		1	**18**
6b. Mate van tevredenheid over invloed onderwijsprogramma en afstemming met onderwijs		1	3	6	2	6	**18**

Managers zijn ook zeer tevreden over de afstemming met de leerwerkbedrijven, zo toon tabel 5.4. Ook zien managers goede studieresultaten in de GLBB, vaak ook beter dan in de reguliere bol en bbl. De karakteristieke combinatie van bol en bbl leidt bij een deel van de studenten tot een betere motivatie. Maar niet overal, diverse scholen zien weinig verschil in motivatie en studieresultaten tussen de GLBB en de reguliere bol en bbl.

Tabel 5.4: Waardering MBO-management instelling

	Slecht	Onvol-doende	Vol-doende	Goed	Zeer goed	Uit-stekend	**Aantal scholen**
7a. Mate van tevredenheid over resultaten gecombineerde leerweg in relatie tot reguliere leerwegen		1	3	14			**18**
7b. Mate van tevredenheid over afstemming met leerwerkbedrijven			2	10	6		**18**

4.2 Samenwerking met leerwerkbedrijven

Ruim een derde van de deelnemende opleidingen werkt in het experiment samen met nieuwe leerwerkbedrijven. Bij een ongeveer even groot deel is sprake van een toename van het aantal aanwezige praktijkplaatsen ten opzichte van de periode voor het experiment. Dat laatste komt soms doordat extra leerwerkbedrijven zijn geworven, maar net zo vaak door de aantrekkende economie (in de periode 2012-2015 was bijv. de bouwproductie lager dan nu het geval is).

Tabel 5.5: Nieuwe samenwerking en meer praktijkplaatsen?

	Ja	Nee	**Aantal scholen**
8a. Werkt u binnen het experiment met leerwerkbedrijven samen waarmee u nog geen samenwerking had?	7	11	**18**
8b. Is het totaal aantal praktijkplaatsen na start van het experiment (praktijkplaatsen experiment + eventueel aanwezige praktijkplaatsen in de reguliere bol en bbl) gestegen ten opzicht van de situatie voor het experiment?	8	10	**18**

In eerdere metingen is aangegeven dat de garantiestelling van praktijkplaatsen met enige zorg is ontvangen bij leerwerkbedrijven. Wat betekent het in juridische zin, mocht je je onverhoopt niet kunnen houden aan de garantie? Uiteindelijk zijn weinig bedrijven afgehaakt, zo blijkt uit gesprekken met scholen. En de praktijkplaatsen zijn ook vrijwel altijd daadwerkelijk aangeboden. In een enkel geval kon dat niet, en bij 1 bedrijf was dat mede oorzaak om de GLBB-opleiding te stoppen. Meestal had de garantiestelling geen effect op het aantal praktijkplaatsen, en werden dezelfde aantallen aangeboden als daarvoor (als het een bekend partnerbedrijf was). Toch leidde de garantiestelling soms tot onverwachte positieve effecten: het gaf een zetje in de rug van het leerwerkbedrijf om actief/actiever aan het onderwijsproces deel te nemen en vormde het de basis voor een duurzame samenwerking. Blijkbaar helpt het om een samenwerking formeel vast te leggen.

Tabel 5.6: Garantiestelling van praktijkplaatsen

	Ja	Nee	**Aantal scholen**
8d. Bij de aanvraag zijn een aantal praktijkplaatsen gegarandeerd in de samenwerkingsovereenkomst. Zijn deze praktijkplaatsen ook daadwerkelijk aangeboden?	16	2	**18**

Hoewel de garantiestelling voor de meeste bedrijven uiteindelijk geen drempel voor deelname aan het experiment betekende, was dat voor sommige kleinere bedrijven wel het geval. Zij kunnen niet ieder jaar een of meerdere praktijkplaatsen garanderen. Bij diverse GLBB-opleidingen hebben zij geen samenwerkingsovereenkomst getekend, maar zijn ze later wel aangehaakt bij de opleiding. Vandaar ook dat tabel 5.7 toont dat er bij een derde van de GLBB-opleidingen wijzigingen zijn geweest in de samenstelling van de leerwerkbedrijven. In enkele uitzonderlijke gevallen is een leerwerkbedrijf gestopt.

Tabel 5.7: Wijzigingen in samenstelling van leerwerkbedrijven t.o.v. aanvraag

	Ja	Nee	**Aantal scholen**
8f. Zijn er wijzigingen in de samenstelling van de leerwerkbedrijven ten opzichte van de bij de aanvraag ingediende samenwerkingsovereenkomst?	6	12	**18**

Overall wordt de samenwerking met leerwerkbedrijven in het GLBB-experiment zeer gewaardeerd door scholen, en ook meer ten opzichte van de samenwerking in de reguliere bol en bbl. Scholen geven aan dat het begrip over en weer is toegenomen door het vele overleg, dat contacten laagdrempeliger zijn geworden, er meer kennisuitwisseling is en de samenwerking op een hoger plan is gekomen. Dat is zeker niet overal zo, want bij een substantieel deel van de GLBB-opleidingen is het business as usual. De samenwerking is niet of nauwelijks veranderd, net zo

min de opleiding is veranderd. In diverse opleidingen werd al lang voor het experiment gewerkt met een overstap van bol naar bbl.

De bij sommige GLBB-opleidingen intensievere samenwerking heeft een positieve uitwerking op het onderwijs, zo ervaren de deelnemende scholen. De kennisuitwissing tussen school en bedrijf, het gezamenlijk verantwoordelijkheid voelen en nemen over het onderwijsprogramma en de co-creatie (gastlessen, excursies, invulling van keuzedelen, etc.) leiden volgens diverse scholen tot een kwalitatief beter onderwijs.

4.3 Successen en knelpunten

Successen

In diverse gevallen is het contact met leerbedrijven verbeterd. Scholen zien dat als een belangrijk succes van het experiment. De intensievere samenwerking en kruisbestuiving leidt bovendien in veel gevallen tot beter onderwijs en dat weer tot meer gemotiveerde studenten. Sowieso wordt de combinatie bol-bbl ideaal gezien voor herintreders/zij-instromers en voor jonge, kwetsbare vo-instromers die eerst zacht kunnen landen in de veilige omgeving van de school alvorens het bedrijf in te stappen. Diverse leerwerkbedrijven vinden het prettig dat ze geen studenten in hun eerste leerjaar hoeven te begeleiden en dat ze pas studenten ontvangen als ze basiskennis en -vaardigheden bezitten. Het scheelt hen dan ook tijd qua begeleiding.

De eindverslagen sluiten nauw aan bij de interviews die in eerdere jaren zijn gehouden. Bovenstaande kan dan ook worden samengevat met het volgende schema, dat in de vorige meting is gepresenteerd (de aanduidingen d1, d2 etc. verwijzen naar de onderzoeksvragen, zie paragraaf 1.1). Het schema toont bondig welke resultaten (midden) en beoogde effecten (rechts) wel en niet bereikt zijn. Groen betekent grotendeels dan wel bij een groot aantal GLBB-opleidingen bereikt, oranje ten dele dan wel bij een deel van GLBB-opleidingen bereikt en rood (vrijwel) niet dan wel bij (bijna) geen van de GLBB-opleidingen bereikt.

Knelpunten

Scholen zijn voornamelijk positief over het GLBB-experiment. Voor scholen was en is het lastig dat de GLBB geen separate leerweg is en als zodanig niet kan worden aangevinkt in de registratie- en administratiesystemen. Ook wordt genoemd dat een intensievere samenwerking met bedrijven meer overleg inhoudt en dus een grotere tijdsinvestering. En dat het aanpassen van een bestaande opleiding naar de GLBB-variant tijd en energie kost en daarmee nog meer druk zet op het onderwijspersoneel en de organisatie. Inhoudelijk worden niet veel knelpunten genoemd. Bij sommige opleidingen zou men flexibeler willen omgaan met het moment van overstap (hoewel andere scholen de duidelijkheid voor alle betrokkenen van een vast overstapmoment waarderen).

Hoofdstuk 5

Conclusies

Het experiment ‘beroepsopleiding gecombineerde leerwegen bol-bbl’ (GLBB) is in schooljaar 2015/16 van start gegaan en eindigt op 31 juli 2021. Met het experiment krijgen deelnemers in het eerste leerjaar onderwijs in de bol en in het laatste leerjaar in de bbl. Het is aan de instelling of de mogelijk tussenliggende leerjaren worden gevolgd in de bol dan wel de bbl. Het consortium 2B MBO (KBA Nijmegen en ResearchNed) voert in opdracht van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) de meerjarige evaluatie van het experiment GLBB uit. De evaluatie is in 2016 gestart en eindigt met onderhavige rapportage. In de rapportage van de voorgaande meting (2020) is reeds antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvragen. Hier wordt dan ook simpelweg verwezen naar die rapportage.

Aanvragen en toekenningen

Instellingen konden op 15 januari 2018 voor het laatst een aanvraag voor deelname aan het experiment doen. Het GLBB-experiment wordt op relatief beperkte schaal uitgevoerd. In totaal zijn 67 aanvragen gedaan, waarvan er 48 zijn toegekend en 41 ook daadwerkelijk gestart. Ongeveer een kwart is gaandeweg gestopt, met name vanwege een te geringe instroom of de voorkeur voor bedrijven en studenten voor de reguliere bbl. Op basis van een uitvraag bij deelnemende scholen in de vorige meting weten we dat circa 450 studenten jaarlijks instromen in de overgebleven GLBB-opleidingen.

Instroom

Door het relatief geringe aantal instromende studenten in de GLBB-opleidingen is een eventueel effect van het aanbieden van de GLBB op de inschrijvingen voor beroepsopleidingen in de reguliere bol en bbl niet betrouwbaar te duiden. Uit de interviews blijkt echter wel degelijk sprake te zijn van een substitutie-effect: de instroom in de GLBB gaat ten koste van de reguliere bol of bbl, dan wel de GLBB heeft de reguliere bol of bbl vervangen.
Instromende studenten in de GLBB zijn overall meer vergelijkbaar met de instromers in de reguliere bol dan de reguliere bbl. De GLBB-instromers komen veel vaker vanuit het vmbo en havo dan dat we in de reguliere bbl zien. Hoewel meer vergelijkbaar met de reguliere bol, is de GLBB-instroom wel significant minder vaak afkomstig uit het vmbo dan bij de bol. De instroom in de GLBB betreft ten opzichte van de bol vaker studenten die al eerder in het mbo hebben gezeten. De cijfers onderstrepen de bevindingen uit eerdere metingen, waaruit blijkt dat a) de GLBB passend is voor vakvreemde vmbo-/havo-instroom met een niet-passende vooropleiding en voor jonge vo-instromers die eerst zacht kunnen landen in de veilige omgeving van de school alvorens het bedrijf in te stappen en b) diverse GLBB-opleidingen inzetten of geschikt blijken voor herintreders en zij-instromers.

Studieduur

Gediplomeerden van GLBB-opleidingen doen langer over de opleiding dan gediplomeerden in de reguliere bol- en bbl-tegenhangers. Het verschil ten opzichte van bol-ers is statistisch significant voor niveau 3 en 4, en niet voor niveau 2. Gediplomeerden in de reguliere bbl doen veel minder

lang over hun opleiding, maar dit heeft waarschijnlijk vooral te maken met vrijstellingen en verkorte trajecten (aangezien de gemiddelde studieduur ruim korter is dan de nominale studieduur).

Doorstroom naar vervolgonderwijs

GLBB-gediplomeerden stromen minder vaak door naar een volgende opleiding binnen het mbo of naar hbo dan reguliere bol-gediplomeerden. Op zich niet verwonderlijk aangezien GLBB-ers eindigen in de bbl en waarschijnlijk vaak kunnen blijven werken bij hetzelfde bedrijf. Dat geldt zeker voor de – ten opzichte van de bol in grotere getale aanwezige – oudere doelgroep herintreders en zij-instromers.

Waardering van het experiment

Deelnemende scholen waarderen het experiment. Dat bleek al in eerdere metingen, maar nogmaals in hun eigen eindverslagen. Scholen zien die waardering ook terug bij managers, docenten, studenten en bij leerwerkbedrijven. De nauwe samenwerking tussen school en leerwerkbedrijf, de commitment van bedrijven en de positieve impact op de invulling en kwaliteit van het onderwijs springen eruit. Voor diverse groepen studenten blijkt de combinatie bol en bbl goed te passen. De garantiestelling voor praktijkplaatsen was onbekend terrein voor school en leerwerkbedrijf, en in het begin ook spannend (wat betekent niet-nakomen in juridische zin?). Het bleek meestal geen drempel om samen te werken, en in diverse gevallen leidde het zelfs tot een duurzamere en intensievere samenwerking. Voor kleinere bedrijven – die niet ieder jaar een of meerdere praktijkplaatsen kunnen garanderen – is de garantiestelling soms wel een drempel. Bij diverse GLBB-opleidingen hebben zij geen samenwerkingsovereenkomst getekend, maar zijn ze later wel aangehaakt bij de opleiding.

Successen en knelpunten

In lijn met voorgaande metingen benoemen de scholen in hun eindverslagen vooral de volgende successen/opbrengsten van de GLBB:

- De samenwerking tussen school en leerwerkbedrijven is doorgaans intensiever dan bij reguliere opleidingen, met vaak een positieve impact op de kwaliteit van het onderwijs (want meer kruisbestuiving, kennisuitwisseling en co-creatie).
- De student komt beter beslagen ten ijs in het leerbedrijf en is daar beter inzetbaar.
- De GLBB is aantrekkelijker en/of past beter voor bepaalde studenten. Daardoor is het onderwijs toegankelijker, met name voor vakvreemde vmbo-/havo-instroom met een niet-passende vooropleiding en voor jonge vo-instromers die eerst zacht kunnen landen in de veilige omgeving van de school alvorens het bedrijf in te stappen. Voor herintreders en zij-instromers kan de GLBB een uitkomst zijn, maar vaak heeft de reguliere bbl vanwege de behoefte aan inkomen de voorkeur.

Scholen zijn voornamelijk positief over het GLBB-experiment. Voor scholen was en is het lastig dat de GLBB geen separate leerweg is en als zodanig niet kan worden aangevinkt in de registratie- en administratiesystemen. Ook wordt genoemd dat een intensievere samenwerking met bedrijven meer overleg inhoudt en dus een grotere tijdsinvestering. En dat het aanpassen van een bestaande opleiding naar de GLBB-variant tijd en energie kost en daarmee nog meer druk zet op het onderwijspersoneel en de organisatie. Inhoudelijk worden niet veel knelpunten genoemd. Bij sommige opleidingen zou men flexibeler willen omgaan met het moment van overstap (hoewel andere scholen de duidelijkheid voor alle betrokkenen van een vast overstapmoment waarderen).

Over experimenten in het algemeen

Deelnemende scholen en opleidingen zijn positief over de mogelijkheid om een GLBB-opleiding te creëren. Dat betekent niet automatisch dat scholen blij zijn met de status van een experiment. Een experiment is relatief makkelijk in gang gezet, maar stoppen heeft veel consequenties. Ook al zijn scholen en opleidingen op de hoogte van het gegeven dat het een experiment betreft en de toekomst onzeker is, de onzekere toekomst brengt onrust met zich mee. Scholen stoppen ziel en zaligheid in een experiment en in onderwijsvernieuwing. Dit geldt voor GLBB, maar net zo goed voor andere experimenten in het mbo. Daarbij speelt nog eens de complexiteit rondom het moment dat je voor het laatst nieuwe instromers mag verwelkomen in een experimentopleiding vanwege de eis dat de instromer gedurende de experimenteerperiode zijn diploma moet kunnen halen en rondom het moment dat OCW duidelijkheid verschaft over de periode na het experiment. Dit creëert een vacuüm, dat concreet betekent dat je ruim voor afloop van de experimenteerperiode en soms zelfs al halverwege geen studenten meer kan laten instromen. Waarmee je eigenlijk je opleiding stopt. Een experiment klinkt als een goed instrument, maar een rijdende trein is lastig te stoppen. De beslissing om een experiment te starten moet zorgvuldig worden afgewogen. En indien een nieuw experiment wordt gestart, dient vooraf voor beleidsmakers en deelnemers helder te zijn op welk moment het experiment wordt beoordeeld en wat het oordeel betekent voor de deelnemende opleidingen en scholen.

Bijlage

Tabel A: Opleidingen in experiment en controlegroep

niveau	beroepscode	naam beroep
2	b0098	Kok
	b0643	Medewerker groen en cultuurtechniek
	b0789	Monteur mechatronica
	b0819	Gastheer/-vrouw
	b0839	Timmerman
	b0933	Metselaar
	b0945	Verspaner
3	b0400	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw
	b0442	Allround precisieverspaner
	b0573	Zelfstandig werkend kok
	b0590	Verzorgende IG
	b0602	Machinist railvervoer
	b0909	Allround timmerman
	b0934	Allround Metselaar
4	b0386	Middenkaderfunctionaris Infra
	b0449	Technicus engineering
	b0589	Mbo-Verpleegkundige
	b0796	Gespecialiseerd pedagogisch medewerker
	b0828	Meewerkend horeca ondernemer
	b0918	Middenkaderfunctionaris Bouw

Niveau 2:

Tabel B: Vooropleiding instromers in niveau 2 GLBB- en controlegroep-opleidingen

Vooropleiding van instromers (aantal studenten)	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
GLBB-opleidingen totaal						
- geen diploma, < vmbo	5%	5%	2%	3%	6%	0%
- praktijkonderwijs	0%	2%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	60%	55%	53%	72%	68%	83%
- havo(/vwo)	6%	3%	3%	2%	6%	6%
- mbo	29%	33%	41%	18%	15%	11%
- niet-onderwijs	0%	2%	0%	5%	6%	0%
Bol van zelfde crebo's (totaal in Nederland)						
- geen diploma, < vmbo	4%	4%	5%	5%	6%	4%
- praktijkonderwijs	1%	1%	1%	0%	1%	1%
- vmbo	74%	71%	71%	71%	69%	69%
- havo(/vwo)	0%	0%	0%	0%	0%	1%
- mbo	19%	21%	20%	21%	23%	23%
- niet-onderwijs	2%	2%	2%	2%	2%	3%
Bbl van zelfde crebo's (totaal in Nederland)						
- geen diploma, < vmbo	5%	5%	6%	7%	5%	4%
- praktijkonderwijs	1%	1%	1%	1%	1%	1%
- vmbo	47%	51%	56%	50%	53%	58%
- havo(/vwo)	5%	4%	5%	6%	5%	4%
- mbo	32%	28%	24%	28%	28%	27%
- niet-onderwijs	11%	11%	8%	9%	7%	6%

Niveau 3:

Tabel C: Vooropleiding instromers in niveau 3 GLBB- en controlegroep-opleidingen

Vooropleiding van instromers (aantal studenten)	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
GLBB-opleidingen totaal						
- geen diploma, < vmbo	0%	1%	3%	1%	1%	3%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	60%	58%	59%	59%	61%	69%
- havo(/vwo)	2%	1%	2%	4%	4%	6%
- mbo	39%	35%	24%	35%	30%	19%
- niet-onderwijs	0%	5%	12%	1%	4%	2%
Bol van zelfde crebo's (totaal in Nederland)						
- geen diploma, < vmbo	2%	2%	2%	3%	3%	3%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	48%	49%	51%	55%	58%	57%
- havo(/vwo)	1%	1%	1%	1%	1%	1%
- mbo	47%	46%	43%	38%	35%	37%
- niet-onderwijs	2%	2%	2%	2%	3%	3%
Bbl van zelfde crebo's (totaal in Nederland)						
- geen diploma, < vmbo	1%	1%	1%	1%	1%	1%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	6%	8%	11%	14%	13%	14%
- havo(/vwo)	3%	3%	4%	4%	4%	5%
- mbo	59%	58%	57%	53%	53%	54%
- niet-onderwijs	31%	30%	27%	28%	29%	26%

Niveau 4:

Tabel D: Vooropleiding instromers in niveau 4 GLBB- en controlegroep-opleidingen

Vooropleiding van instromers (aantal studenten)	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
GLBB-opleidingen totaal						
- geen diploma, < vmbo	9%	5%	6%	7%	6%	0%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	50%	55%	59%	58%	60%	11%
- havo(/vwo)	12%	12%	5%	12%	8%	15%
- mbo	27%	27%	24%	23%	21%	67%
- niet-onderwijs	2%	2%	5%	1%	5%	7%
Bol van zelfde crebo's (totaal in Nederland)						
- geen diploma, < vmbo	6%	6%	6%	6%	7%	6%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	72%	72%	73%	74%	74%	74%
- havo(/vwo)	7%	6%	5%	5%	5%	5%
- mbo	14%	15%	15%	13%	13%	14%
- niet-onderwijs	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Bbl van zelfde crebo's (totaal in Nederland)						
- geen diploma, < vmbo	0%	0%	0%	0%	0%	1%
- praktijkonderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- vmbo	1%	1%	4%	5%	4%	5%
- havo(/vwo)	6%	5%	4%	5%	7%	7%
- mbo	68%	71%	73%	72%	71%	74%
- niet-onderwijs	25%	23%	18%	17%	17%	13%

ISBN 978-94-92743-42-8
NUR 840

KBA Nijmegen

ResearchNed

© 2022 KBA | ResearchNed